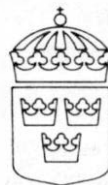

Motion till riksdagen

1985/86:Jo708

Ulf Adelsohn m. fl. (m)

Miljöfrågor

Mot.
1985/86:Jo708

Alla är beroende av en god miljö. Det är en av de viktigaste förutsättningarna för ett rikt mänskligt liv. Alla har därmed också ett ansvar för miljön, såväl enskilda människor som företag, stat och kommun. Våra insatser för att värna miljön är inte minst inriktade med tanke på kommande släktled.

Medvetandet om miljöproblemen har avsevärt förbättrats. Kunskapen om hur miljön påverkas av olika verksamheter är dock fortfarande otillräcklig. Även om introduktionen av ny teknik kommer att medföra successiva miljöförbättringar är därför fortsatt forskning och försöksverksamhet nödvändig.

Det är viktigt att ingripanden från det offentliga mot miljöförstörande verksamhet eller för att bevara viss miljö bygger på kunskap och inte på subjektiva uppfattningar. Ingrepp blir ofta kostsamma för dem som utsätts för dessa. Även samhällskostnaderna kan vara stora. Har åtgärderna inte avsedd effekt kan det nödvändiga miljövårdsarbetet dessutom få minskad förståelse hos allmänheten.

Globala miljöhot

De globala miljöproblemen är allvarliga. Ett av de allvarligaste är den skogsskövling som pågår i stora delar av världen. Överavverkning av skogarna hotar att rycka undan grunden för en varaktig jordbruksproduktion. Den kan förorsaka klimatförändringar med minskande nederbörd, som ofta förvandlar potentiell jordbruksmark till ofruktbart land, och kan därmed ställa stora befolkningsgrupper i u-länderna inför svältkatastrofer. En av huvudorsakerna till skövlingen av skogarna är det stora behovet av brännved i den tredje världen. Skogsbeståndet globalt minskar med 250 000 km² årligen.

Moderata samlingspartiets biståndspolitik är inriktad på en kraftfull insats för att bidra till att bryta denna utveckling mot långtgående miljöförstöring.

Ett annat globalt miljöproblem är de stora koldioxidutsläppen, som härrör från förbränning. Halten är i dag ca 10 % högre än den var för 40 år sedan och ökningen fortsätter. Den leder med stor sannolikhet till en höjning av jordytans temperatur, vilket på sikt kan få allvarliga följder.

Liknande ökning har uppmätts för freoner, metan, kväveoxid och sannolikt också för koloxid och ozon. Dessa gaser förstärker klimateffekten av koldioxiden. Långsiktigt skulle en utbyggnad av kärnkraften i de avancerade i-länderna vara ett viktigt bidrag att förbättra den globala miljön.

Den fria ekonomin har förmågan att snabbt anpassa sig till förändrade krav. Marknadsekonomi med dess decentraliserade beslutsfattande kan mer följsamt än planekonomin reagera på nya konsumentkrav, ta till vara erfarenheter från den vetenskapliga och tekniska utvecklingen och uppfylla politiska mål. Miljöskyddet har därför kommit längst i de demokratiska marknadsekonomierna.

Ägandet av viss miljö medför att hänsyn tas till dennas långsiktiga avkastningsförmåga och att utnyttjandet av miljön relateras till en kostnad. Ägandet är därför en viktig faktor för att åstadkomma god miljövard. Rovdrift i vad gäller luft och vatten kan i mångt och mycket härledas till det faktum att ingen äger tillgångarna.

Marknadshushållningen har emellertid visat sig vara det system som på ett överlägset sätt styr våra totalt sett knappa resurser mot de områden där de ger den största nyttan. Den bidrar alltså i sig till en god hushållning med våra naturresurser. Det är också det system som ger den enskilda människan störst inflytande och frihet.

I länder med planhushållning sker ofta ett betydande resursslöseri. Därmed föröds naturresurser. Genom att pressen är toppstyrd får miljöfrågor inte heller samma uppmärksamhet som i den fria världen. Det är ingen tillfällighet att miljövärden är eftersatt i socialistiska stater.

Miljöwardsstimulanser

Enligt vår mening är, som nämnts, den fria marknadsekonomi bäst på att effektivt åstadkomma förbättringar på miljöområdet. Marknadsekonomi bör emellertid förses med styrmedel så att miljökostnaden i större utsträckning räknas in i produktionen. Miljökostnaden får i dag oftast bäras av någon annan än producenten eller konsumenten.

Om en viss produktion ger upphov till utsläpp eller störningar kan det allmänna genom koncessionskrav sätta upp bestämda gränser för vad som är tillåtligt. Detta instrument är värdefullt och leder normalt till betydande miljöförbättringar. Nackdelen är att intresset att åstadkomma längre gående miljöinsatser i stort sett upphör hos den som uppfyller ställda koncessionskrav.

Enligt vår uppfattning bör koncessionsinstrumentet finnas kvar men kompletteras med flexibelt utformade miljöstimulanser, t. ex. i form av skatterabatter. Dessa rabatter bör stå i relation till miljöwardsinsatsen. Vi konstaterar att regeringen åtminstone på bilavgasområdet accepterat detta synsätt.

Naturvard

Vår natur och vårt landskap är resultatet av generationers mänskliga påverkan. Utan denna ständiga påverkan skulle vårt samhälle stagnera.

Landskapsvärden är beroende av att jord- och skogsbruk ges så goda betingelser att brukarna själva får möjlighet att ta ansvar för den. För att

även fortsättningsvis bibehålla landskapets mångfald kan emellertid det offentliga behöva ingripa med bestämmelser eller åtgärder som garanterar vissa naturtyperns fortbestånd.

För de flesta naturtyper kan bevarandet lösas genom att naturvårdsområden bildas. Skötseln av dessa kan garanteras genom avtal, i vilka ägaren mot ersättning från staten ikläder sig skötselansvar. En sådan lösning blir både bättre och billigare än om särskilda naturreservat eller nationalparker bildas.

Det är ett samhällsintresse av stor betydelse att det svenska kulturlandskapet i glesbygden är befolkat av människor som bor, arbetar och trivs där året runt. De utför en natur- och landskapsvårdande gärning av omistligt värde för de människor som där söker sin rekreation.

Förståelsen för de miljövärden som det svenska kulturlandskapet innehåller ökar genom den närkontakt som skapas av en utökad fritidsbebyggelse. På många håll skulle en sådan bebyggelse kunna återskapa kulturbygd där avfolkningen satt in. Att utnyttja människors naturliga intresse för sådana insatser bör ligga i en aktiv naturvårds intresse. Ett ensidigt satsande på naturreservat riskerar att fjärma människorna från berikande naturupplevelser.

Vi har alla ett ansvar för växt- och djurliv. Särskilt hotade arter måste därför skyddas. Den svenska naturen får dock inte ses som ett museum. Försök från det offentliga att med restriktioner styra markanvändningen har nästan alltid misslyckats. När betesdriften i hagmarker upphör har ofta planering av skog – vilket hade varit rationellt – förhindrats av miljövårdsskäl. Detta har medfört en långtgående förbuskning, önskad av ingen. Med tiden har den förbuskade hagmarken blivit s. k. 5:3-skog och fått statliga bidrag till den planering med barrskog det första ingripandet avsåg att förhindra.

Dessa statliga bidrag bör tas bort. Den enskilde bör härvidlag själv avgöra den framtida markanvändningen. Ett godkännande av regeringens förslag till ny plan- och bygglag (PBL) och naturresurslag (NRL) kommer att kraftigt beskära markägarnas möjligheter till detta. NRL kommer dessutom, om den införs, att utgöra ett konstant hot mot miljöskyddsintressena.

Vattenvård

Vatten är nödvändigt för allt liv. Vårt land är rikt på sjöar – det finns nära 100 000 med en yta av över en hektar – och dessa täcker knappt 9 % av landytan. Sverige omges också i stor utsträckning av öppet hav, vilket medför att vi har ca 700 mil kust.

Det är angeläget att vi alla väl vårdar den värdefulla naturresurs som vattnet utgör. Tidigare släppte såväl hushåll som industrier ut sitt avloppsvatten orenat. Vattendragen tillfördes därmed stora mängder näringsämnen, främst kväve, fosfor och organiska ämnen. Dessa orsakade en explosionsartad tillväxt av alger och andra vattenväxter. Denna tillväxt ledde senare till en ökad nedbrytning med åtföljande syrebrist i djupare delar av sjöar och vattendrag. Bristen på reningsåtgärder resulterade bl. a. i fiskdöd och badförbud.

Fosfor är i flertalet rena eller svagt förorenade sjöar och vattendrag den

faktor som bestämmer alg tillväxten. I havet är det i allmänhet kvävet som är det mest tillväxtbegränsande ämnet. En betydande mängd av fosfor i avloppsvatten från hushåll kommer från syntetiska disk- och tvättmedel. I de kommunala reningsverken har man strävat efter att i första hand ta bort fosfor. I allmänhet kan man få bort 80–90 % vid kemisk rening. 1980 var mer än tre fjärdedelar av tätortsbefolkningen i Sverige bosatt i områden med fosforreduktion. Ännu återstår dock flera områden som saknar kemisk rening. Tillfredsställande ersättningsmedel för de fosforhaltiga tvättmedlen har inte kommit fram. I glesbygdsområden är detta ett stort problem, eftersom det där saknas möjlighet att lösa reningsfrågorna i samma omfattning som i tätorter.

Samtidigt som de kommunala reningsverken har byggt ut fosforeringen har kväveutsläppen troligen ökat. I reningsverken kan endast 30 % av kvävet tas bort ur avloppsvattnet. Som tidigare nämnts anses kvävet som den generellt mest produktionsbegränsande faktorn i marina kustområden.

Tillgängligheten av ett växtnäringsämne styrs av en mängd olika processer. Vår kunskap om dessa är i dag alltför begränsad för att tillåta goda förutsägelser av ett utsläpps effekter i recipienten. En framtida satsning på kvävereduktion i avloppsreningsverken måste därför baseras på en god kunskap om speciellt kväveomsättningen i våra kustområden för att optimera reningsresurserna.

Kväve tillförs sjöar, vattendrag och hav även på andra sätt än från reningsverk. Viktigast av de andra källorna är olika förbränningsprocesser i fasta anläggningar och i bilmotorer. Vid nederbörd förs kvävet i luften ned till marken samt till sjöar och vattendrag. Variationer i nederbörd och vindar påverkar nedfallets storlek från år till år. En betydande del av kväveföroreningarna kommer från andra länder. Av detta följer att utvecklingen på luftvårdens område och möjligheterna att begränsa kväveutsläppen i luften har stor betydelse även för vattenvården.

Jordbruket och vattenvården

De areella näringarna, jordbruk och skogsbruk, påverkar förhållandena även i sjöar och vattendrag. Det svenska jordbruket har sedan början av 1950-talet genomgått en omfattande struktumvåning. Vad som har betydelse i detta sammanhang är dels förändringarna i växtodlingen, dels koncentrationen till färre men större enheter med djurhållning. Vallareralen har minskat, samtidigt som andelen inköpt foder har ökat. Den koncentrerade husdjursskötseln har på en del håll lett till en överdosering av stallgödsel. För små gödselbehållare har medfört att en del av gödseln har spridits ut under olämplig tid. Detta har orsakat att näringsämnen spolats bort med smältvatten och nederbörd eller urlakats via dräneringssystem. För stora stallgödselgivor kan även orsaka föroreningar av grundvattnet.

Jordbruk utan stallgödsel måste helt lita till handelsgödsel för sin växtnäringsstofforsel. Fördelen med handelsgödsel är att näringsinnehållet är känt och gödslet lättare att fördela jämnt över fälten. Stallgödselns växtnäringsinnehåll skiftar mera. Den är också svårare att fördela jämnt.

Fosfor är, som tidigare nämnts, det näringsämne som bestämmer produk-

tion av alger i sjöar och vattendrag. Även mindre fosfortillskott från jordbruket kan därför ha betydelse. Fosforförlusterna från åkermarken är små. De uppgår genomsnittligt till 2 % av gödselgivan. Fosforförlusterna styrs av nederbörds mängderna och skilda klimatiska förhållanden. Fosfor är dock långt mindre rörlig i marken än kvävet. Den stannar i stor utsträckning i markens övre skikt. En del av den kan föras iväg genom erosion. Erosionens omfattning är förutom till nederbörden också starkt kopplad till jordarten och typen av gödsel. I synnerhet från stallgödslad åker i sluttande terräng kan stora mängder fosfor gå förlorad.

Också andra förändringar inom jordbruket än ökad gödsling kan ha bidragit till att näringsförlusterna stigit. Odlingen av stråsäd och oljeväxter har ökat på vallodlingens bekostnad. Jordarna plöjs och ligger öppna oftare än förr. Vattenerosionen kan därmed föra bort mer fosfor än tidigare. Förändringarna i växtodlingen mot mera höstsådda grödor och ändrade brukningsmetoder kan bidra till att minska fosforerosionen.

Jordbrukarna har normalt ett stort intresse för miljöfrågor och är beredda att följa de råd som forskning och försöksverksamhet kan frambringa. En ökad uppmärksamhet på dessa frågor från forskningens sida är angelägen. Rådgivningen måste också göras mer inriktad på det enskilda jordbruksföretaget, eftersom förhållandena skiftar starkt från gård till gård. Ett gott exempel på miljövardseffekter av sådan rådgivning är att den tidigare stora förråds gödslingen av fosfor har minskat hos de företag som utnyttjar intensivrådgivning på växtodlingsområdet. En satsning på sådana åtgärder stimulerar ett aktivt och positivt miljöarbete.

För att stimulera till utbyggda gödselvårdsanläggningar bör statsbidrag utgå under en begränsad period. Medel för detta kan tas från de redan influtna medlen från den speciella skatten på handelsgödsel och bekämpningsmedel. Dessa skatter bör dock, enligt vår mening, avskaffas fr. o. m. den 1 juli 1986.

Skogsbruket och vattenvården

Inom skogsbruket kan kvävegödsling, kalhuggning samt dikning och kalkning påverka näringsförlusterna från skogsmarken. Då dessa åtgärder vidtas några gånger per århundrade på samma areal har de liten betydelse.

Övrig vattenvård

Ett avloppsproblem som är föga beaktat är dagvattnet. Avrinningen från gator och vägar släpps fortfarande ut orenat på många håll. Dagvattnet kan innehålla stora mängder näringsämnen och organiska ämnen.

Utsläppen av kväve och fosfor från industrierna är minst lika stora som hushållens utsläpp. Från trä-, pappers- och massaindustri men även från kemisk industri, livsmedelsindustri samt gruv-, järn- och stålindustri kommer kväveföreningar i betydande mängder. De organiska restprodukterna från pappers- och massaindustrins utsläpp kan förorsaka omfattande miljöproblem. De senaste åren har dock industrins utsläpp avsevärt nedbringats. Många industrier har anslutits till kommunala reningsverk medan andra

genom övergång till miljövänligare processer har kunnat minska sina utsläpp av bl. a. organiskt material. Genom fortsatta förbättringar av de industriella processerna bör utsläppsmängderna kunna minskas ytterligare.

Mot. 1985/86
Jo708

Luftvård

All mänsklig verksamhet kräver tillgång till energi. Utan en god energitillgång skulle jordens växande befolkning inte kunna livnära sig i dag. Världens energianvändning ger dock upphov till stora miljöproblem. Ett internationellt sådant är luftföroreningarna som transporteras långväga över gränser och mellan nationer. För den industrialiserade världen har luftföroreningarna alltmer kommit att framstå som energianvändningens stora miljöproblem.

Luftföroreningarna i Sverige

Vår luftkvalitet är starkt beroende av utsläppen i andra länder. Men endast vad gäller svaveldioxid, som spelar en stor roll i försurningen av våra sjöar, är kunskapen relativt god.

Av tabellen nedan framgår att Sverige tar emot betydande mängder svaveldioxid från sina grannländer. I gengäld exporterar vi svaveldioxid till omgivande länder. Balansen är dock till Sveriges nackdel. Vi tar emot totalt 1 180 000 ton svaveldioxid per år. Våra egna utsläpp uppgår till ca 45 % av detta. Trots gynnsamt läge från vindsynpunkt svarar öststaterna för ca 30 % av vårt nedfall av svaveldioxid.

Tabell 1

Sverige tar emot nedfall av svaveldioxid från	Sverige avger svavel- dioxidutsläpp till	
	Tusentals ton per år 1982	Tusentals ton per år
Sverige	218	218
Sovjet	152	100
Östtyskland	95	
Storbritannien	80	
Västtyskland	72	
Polen	55	
Tjeckoslovakien	47	
Danmark	44	
Finland	34	37
Norge	24	26
Övriga	358	129
	1 180	510

Källa: Ambio vol. II no 6 1983

Som ett exempel på att statistiken på luftföroreningsområdet är osäker kan nämnas att tabellen ovan i regeringens proposition 1984/85:127 s. 8 anger vårt svavelnedfall 1978 med följande rangordning mellan länderna som avger svaveldioxidutsläpp till Sverige: Storbritannien, Östtyskland, Västtyskland och Polen. Sovjetunionen kommer först på åttonde plats.

Förbränning ger föroreningar

Mot. 1985/86

Jo708

I Sverige tillgodoses energibehovet till stor del genom förbränning av olja och olika inhemska bränslen. Förbränningen ger alltid luftföroreningar. Vilka föroreningar det blir beror på valet av bränsle, i vilken utsträckning det används och hur förbränningsutrustningen ser ut. Reningsåtgärder spelar stor roll. Jämförelser från miljösynpunkt mellan olika bränslen kan därför vara svåra att göra.

Luftföroreningarna åstadkommer skador på byggnader och kulturföremål. De ökar rostangreppen på metaller.

Tabell 2

Utsläpp från ett värmeverk utan rökgasrening i ton per levererad TWh (motsvarande ca 110 000 ton eldningsolja)

	Olja 1 % S	Kol 0,7 % S	Natur- gas	Torv	Bio- massa	Elström från vattenkraft eller kärn- kraft
Svavel- dioxid	2 300	2 400	110	0-1 100	110	0
Kväve- oxid	1 700	3 400	570	1 700	1 700	0
Stoft	50	110	30	110-570	1 400	0
Koldioxid	360 000	510 000	260 000	960 000	450 000	0
Kvicksil- ver i kg	0,1	7	0,1	6	6-10	0
Bly i kg	100	100	0	5-8	100-300	0

Källa: Blågul miljö, Miljödatanämnden 1982

Debatten om försurning har under lång tid varit fixerad vid effekten av den svaveldioxid som bildas vid förbränning. Den omvandlas ofta till svavelsyra som försurar vattendragen samt förorsakar skador på byggnader och kulturföremål.

Kunskapen om andra ämnen som bildas vid förbränning har på senare tid ökat. Kväveoxiderna kan i atmosfären omvandlas till salpetersyra och bidrar till försurningen. De kan också genom solstrålning medverka i bildandet av ozon, som redan vid låga koncentrationer kan ge skador på skog och annan vegetation. Detta sker framför allt om luften innehåller kolväten. Då bildas även andra skadliga ämnen, s. k. fotokemiska oxidanter. Mätningar i Sverige har visat att höga ozonhalter förekommer varje sommar, framför allt på läsidan av större tätorter och industricentra.

Ozonförekomsten kan variera kraftigt över tiden. Mätvärden som i medeltal verkar låga kan vid noggrann analys visa sig innehålla höga toppvärden, som indikerar koncentrationer som är skadliga för växtligheten.

Försurade sjöar och grundvatten

Försurningen av vatten och vattendrag genom luftföroreningar vid energi-
produktion är 1980-talets stora miljöfråga.

Med sjunkande pH-värde ökar vattnets förmåga att lösa vissa metaller.

Detta har lett till förhöjda halter av bl. a. aluminium, mangan, kadmium, zink och bly i de försurade sjöarna. I sura vatten innehåller gäddor nästan alltid höga kvicksilverhalter, även när industriella utsläpp inte förekommer.

Mot. 1985/86
Jo708

Riksdagen beslutade år 1976 om en femårig försöksverksamhet med kalkning av sjöar och vattendrag för att samla erfarenheterna av effekterna på växt- och djurliv. Dessa är i huvudsak positiva. Fortsatt försurning har kunnat hejdas. Kalkningen måste dock betraktas som ett uppehållande försvar. Huvudinriktningen måste vara att minska utsläppen vid källan.

Skogsskador

Utvecklingen mot omfattande skogsskador i Europa har gått mycket snabbt. I Västtyskland gav en inventering 1981 vid handen att några tiotusentals hektar skog var skadad. I oktober 1983 kom uppgifter om 2,5 milj. hektar skadad skog. Mer än en tredjedel av de västtyska skogarna är skadad.

När de tyska chockrapporterna nådde Sverige startade skogsstyrelsen en inventering i de södra och mellersta delarna av vårt land. Inventeringen visar mycket klart att skadorna i våra skogar är betydligt större än vad vi tidigare trott. I Blekinge är 10-20 % av skogen påverkad eller skadad.

Lantbruksuniversitetet startade i början av 1984 ett undersökningsprogram kring de skogsskador som rapporterats av skogsstyrelsen vid den översiktliga inventeringen hösten 1983.

De preliminära resultat som presenterades strax före jul 1984 visar att det är främst i hyggeskanter, på höjder och över huvud taget på torra växtplatser som skador har registrerats. Dessa förekommer framför allt i sydvästra Sverige. Motsvarande skador finns emellertid också i mellersta Norrland. Man kan därför inte ensidigt hänföra skadorna till luftföroreningar utan även andra faktorer, såsom torka och stormar, kan ha samverkat.

Moderata samlingspartiet begärde i kommittémotion 1984/85:1816 att en vetenskaplig dokumentation och analys snabbt borde utföras av de registrerade skadorna. Det är glädjande att en sådan undersökning nu utförts, trots den socialdemokratiska regeringens motstånd.

Bedömning av kronutglesningen, som är ett mått på skogens hälsa, har gjorts på 11 000 provträd uttagna vid riksskogstaxeringen.

Hos gran i de skadade områdena utgörs 1/5 av det totala virkesförrådet i den medelålders och äldre skogen av träd som kan anses vara lätt skadade eller skadade, dvs. har mer än 20 % barrförlust. Svåra skador, mer än 60 % barrförlust, finns dock bara hos 0,5-1 % av granarna.

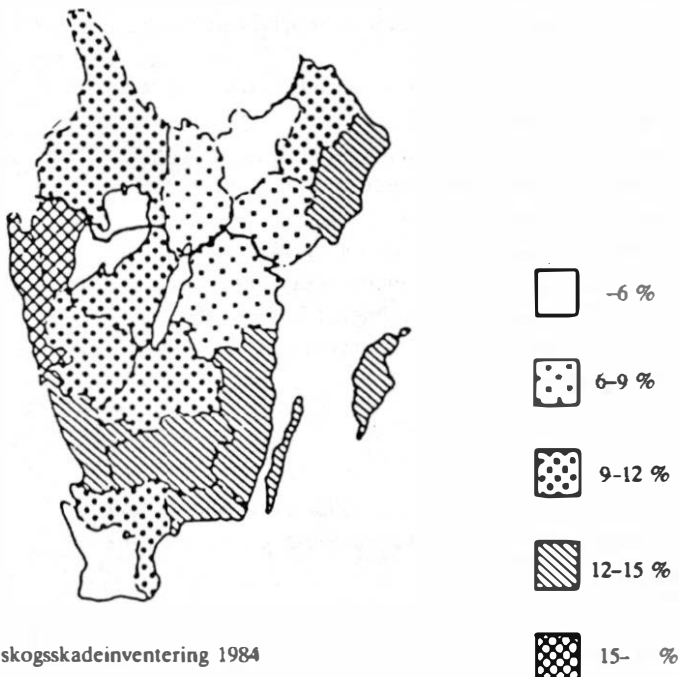
I alla områden i landet är det den äldsta skogen som har den största utglesningen av trädkronorna.

Figur 1

Genomsnittlig barrförlust hos gran i gallrings- och slutavverkningskog i olika län i södra Sverige. - Figuren är baserad på observationer på provträd och har beräknats med ledning av klassmittenvärden för de olika kronutglesningsklasserna.

Mot. 1985/86

Jo708

Källa: SLU:s skogsskadeinventering 1984

Skadeförloppet har visat sig vara mycket komplicerat. Luftföroreningarna avsätter frätande ämnen på barr och blad, som svarar för den livsviktiga fotosyntesen. Giftiga gaser, såsom svaveldioxid, kvävedioxider, ozon och kolväten, tränger in i andningsorganen på barr och blad och förstör trädens förmåga att binda energi.

Skadorna visar sig så småningom i en barrförlust, som ger tillväxtminskning. I granskog med klara stresssymtom har man uppmätt en tillväxtnedgång på upp till 30 %.

Många omständigheter pekar alltså på att luftföroreningarna har starkt bidragit till de många trädskadorna i södra Sverige. Bekämpning av luftföroreningarna är den viktigaste åtgärden i kampen mot skogsskadorna.

Människor i farozonen

Luftföroreningar i form av svavel- och kväveoxider kan påverka människor direkt. Svaveldioxid verkar retande på slemhinnor och i ögon och näsa, svalg- och luftvägar. I normala fall suger näsans slemhinnor upp huvuddelen av svaveldioxiden. När den förekommer i kombination med sotpartiklar från eldning av fasta bränslen är det mera allvarligt. Med sotpartiklarna som bärare kommer svaveldioxiden djupt ned i lungorna och kan underhålla eller förstärka kroniska infektioner, framför allt hos människor som har hjärt- och lungsjukdomar.

Falsk krupp, som drabbar småbarn och ger andnigsbesvär och skrällande hosta, anses kunna framkallas av luftföroreningar. Även den gåtfulla s. k. plötsliga småbarnsdöden har satts i samband med dessa.

Med sotpartiklar kan också tungmetaller och benspyren komma ned i lungorna. Benspyrener är cancerframkallande ämnen, som bildas vid eldning av t. ex. kol, torv och ved.

Cancerkommittén 1984 beräknar att antalet cancerfall, som kan härledas från luftföroreningar, är 100–1 000 per år.

Kväveoxider bildas vid höga förbränningstemperaturer, t. ex. i bilavgaser, som är ett problem framför allt i tätbebyggda områden. Bilavgaser innehåller dessutom andra hälsovådliga ämnen.

Kvicksilver och kadmium är farliga eftersom de anrikas i kroppen och kan ge hjärnskador resp. obotliga njur- och skelettskador. Små omärkliga mängder, som tillförs varje dag, lagras upp i kroppen. Efter ett antal år kan svåra skador uppstå. Sverige är det land i världen som har lägst kadmiumhalt i det handelsgödsel som används.

Minska förbränningen

Det bästa sättet att minska luftföroreningarna är att i så stor utsträckning som möjligt minska *all* förbränning och ställa höga reningskrav på den förbränning som ändå är nödvändig.

Energi med luftföroreningar

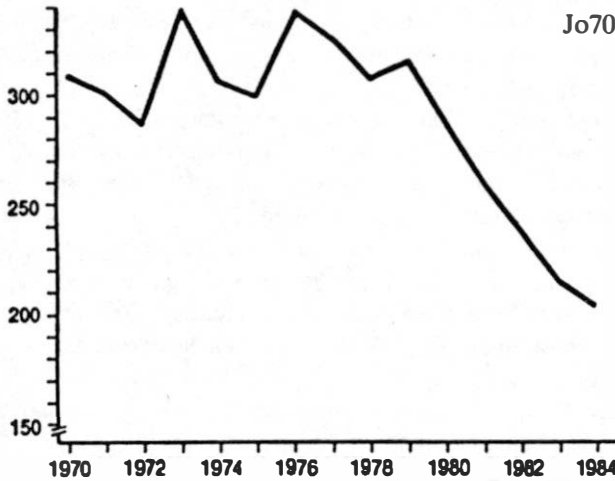
Olja

Sveriges energiförsörjning har under efterkrigstiden till stor del byggt på förekomsten av billig importerad olja. Energi i ändamålsenlig form och till konkurrenskraftigt pris har därigenom funnits tillgänglig för att möjliggöra en snabb välståndsutveckling.

Den första oljekrisen 1974 utgör en vändpunkt i den internationella försörjningen. I hög grad gäller detta också för Sverige, som till ca 70 % var beroende av importerad olja. På ett år fyrdubblades priset på råolja. Den svenska oljeräkningen steg från ca 5 miljarder kronor 1973 till 15 miljarder kronor 1974. Genom den andra oljekrisen 1979–1980 fördubblades priserna ånyo.

**Olja i energitill-
förseln.**

År	TWh
1970	307
1971	300
1972	286
1973	338
1974	305
1975	300
1976	337
1977	325
1978	307
1979	317
1980	288
1981	260
1982	238
1983	215
1984	204

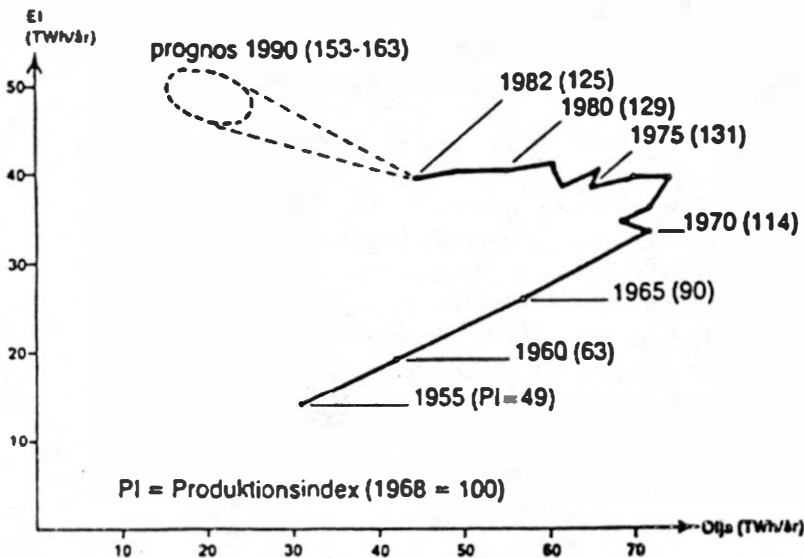
1990 140-191 TWh
mål enligt riksdagens energipolitiska beslut.

Källa: AB Svensk Energiförsörjning: Energifakta

De borgerliga regeringarna införde en rad stimulansåtgärder för att spara energi och för att minska vårt lands oljeberoende. Dessa stimulansåtgärder har tillsammans med åtgärder, grundade på enskildas och företags rent marknadsekonomiska bedömningar, resulterat i en halvering av Sveriges förbrukning av eldningsolja från drygt 20 miljoner m³ 1976 till ca 10 miljoner m³ 1983. Inte minst har industrins oljeanvändning minskat kraftigt.

Figur 3

Industrins förändrade användning av olja och el 1955-1982 samt SI-KRAFTSAM:s bedömning till 1990

Källa: SI-KRAFTSAM

Detta har resulterat i en väsentlig minskning av luftföroreningarna. Uppskattningsvis har det svenska lufthavet befriats från över 100 000 ton svaveldioxid och lika mycket kväveoxider per år. Denna miljöförbättring har sannolikt minskat antalet cancerfall.

Den stora reduktionen av oljeförbrukningen, som motsvarar 110 TWh, har främst möjliggjorts genom elenergi från kärnkraftverk, ca 35 TWh. Eftersom 1 TWh el i konsumtionsledet motsvarar drygt 2 TWh bränsle är ca 65 % av minskningen ett resultat av kärnkraften.

En annan effekt av den minskade oljeförbrukningen är att bränsletransporterna har minskat, eftersom olja ersatts med elström eller sparats. Troligen har 90 % av den sparade oljan ersatts på detta sätt. Det motsvarar då 100 000-tals lastbilstransporter. Även häri ligger en betydande miljövinning.

Man beräknar att oljespillet till sjöss uppgår till 0,16 % av hanterad oljemängd. Den minskning av oljeförbrukningen som inträffade under de borgerliga regeringsåren har statistiskt minskat detta spill med 11 000 ton/år.

En fortsatt nedgång i oljeförbrukningen är väsentlig, inte minst från hälso- och miljösynpunkt. På sikt måste utsläppen vid den kvarvarande oljeförbränningen sänkas till 0,1 gram svavel per megajoule genom att större anläggningar förses med effektivt avsvavlingsutrustning eller genom val av lågsvavlig olja.

Kol

Kol i olika former svarar för mer än 90 % av jordens kända fossila energitillgångar. Enligt vissa prognoser kommer världens kolanvändning att fördubblas till år 2 000. I Sverige svarar kolet för endast ca 4 % av vår energitillförsel.

Regeringen föreslog i en proposition till vårriksdagen 1984 att nuvarande förbrukning på ca 1,5 miljoner ton/år får öka till 3–4 miljoner ton/år. I propositionen föreslogs vissa gränsvärden för svavelutsläppen: 0,05–0,1 gram svavel per megajoule (motsvarar eldningsolja med 0,2–0,4 % svavelinnehåll) för större anläggningar och 0,1–0,17 gram svavel per megajoule för mindre.

Moderata samlingspartiet föreslog i en motion ett gränsvärde för utsläppen på 0,05 gram svavel per megajoule för *alla* anläggningar. Detta krav innebär en väsentlig skärpning av nuvarande, i praktiken tillämpade koncessionskrav och är betydligt strängare än de krav riksdagens majoritet nyligen antagit. Vi vidhåller vårt tidigare krav. Med hänsyn till de miljökador som kan uppkomma genom kväveoxidutsläpp vill moderata samlingspartiet även skärpa kraven på reningsåtgärder på detta område. Vi har därför begärt att regeringen skall återkomma med förslag om låga gränsvärden för kväveoxider vid kolförbränning.

Deponering av aska från kolförbränning kan ge miljöproblem. Lakvattnet kommer att innehålla spårelement i halter som kan störa naturmiljön och hota vattentäkter.

Biomassa är material av biologiskt ursprung, som inte eller endast delvis omvandlats. Trä, halm, vass, energigröda, energiskog och torv hör hit. Ur biomassa bereds biobränslen genom bl. a. torkning, sönderdelning och pressning.

Förbränning av biobränslen ger normalt lägre svavelutsläpp än olja; 0–1 100 ton svaveldioxid per TWh mot 2 300 ton för olja med 1 % svavel. Kväveutsläppen är däremot desamma som för olja och stoftutsläppen, som kan innehålla många cancerframkallande ämnen, betydligt högre. Utsläppen av kvicksilver och bly är relativt höga och motsvarar kolförbränning.

Rökgasernas innehåll av ämnen som kan framkalla mutationer, dvs. förändringar i cellernas arvs massa, kan mätas. En större oljeanläggning på 250 MW ger vid detta test värden under 100 (revertanter per megajoule) medan en medelstor kombinationspanna för flis på 2 MW ger 14 000–330 000 och en torvpanna i motsvarande storlek 40 000–230 000. För större anläggningar för flis och torv måste därför stränga reningskrav ställas för att skadorna av luftföroreningarna skall kunna hållas på en rimlig nivå.

Efter regeringsskiftet 1982 inledde socialdemokraterna en politik med starka drag av planhushållning. Med bidrag skulle kommunerna lockas att satsa på torv och fjärrvärme.

Denna politik kan leda till en inte önskvärd exploatering av våra värdefulla våtmarker. Brytning av torv kan innebära oåterkalleliga skador på de växt- och djurarter som är beroende av myrarna som livsmiljö. Europarådet proklamerade 1976 som ett internationellt våtmarksår för att väcka intresse och för att skydda våtmarkernas växt- och djurliv.

I jakt- och viltvårdsberedningens betänkande konstaterades: "Utdikningen av våra våtmarker påverkar i hög grad viltets livsbetingelser. Ört- och lövvegetation, särskilt i våtmarkernas kantområden, utgör värdefullt viltfoder och insektslivet gagnar många fågelarter." Även globalt är våra våtmarker av betydelse. Med hänsyn till detta bör torvbrytningen ske med största restriktivitet.

Förbränning av hushållsavfall

Vid förbränning av hushållsavfall förekommer utsläpp till den omgivande miljön av en rad ämnen som kan utgöra miljöhot.

I naturvårdsverkets aktionsplan berörs främst utsläppen av klorväte. Dessa kan ge lokala skador på vegetationen. Genom rening kan utsläppen minska med upp till 70–80 %.

Enligt följande tabell är även utsläppen av tungmetaller och polyaromatiska kolväten betydande vid förbränningen av avfall.

Kraftvärmeverk och hetvattencentral

	Kol	Torv	Ved	Avfall	EoS
Svavel	240/ 150/50	120	20	50	240
Kväveoxid	200	150	100	70	170
Arsenik	3	8	0,4	-	1,2
Kadmium	0,5	1	1	20	0,42
Bly	24	45	13	500	15
Krom	3	10	3,3	50	0,72
Kvicksilver	2/1	4	1	100	0,06
Polyaromatiska kolväten	1	100	100	100	0,5

Källa: Ds I 1983:16

På senare tid har framför allt dioxinutsläppen uppmärksammas och oroat människor.

Det är viktigt att miljövårdsproblemen uppmärksammas på detta område. Kan tillfredsställande förbrännings- och reningsmetoder inte åstadkommas bör sophanteringens organiseras utan förbränning.

Naturgas

1985 inleddes de första naturgasleveranserna i sydgasnätet. En fjärdedel av sydvästra Skånes oljeanvändning ersätts i slutet på 1980-talet med gas (ca 400 000 m³ eldningsolja mot 440 miljoner m³ naturgas).

En utbyggnad av gasnätet i sydvästra Sverige upp till en förbrukning av 2 miljarder m³ naturgas (motsvarande 2 miljoner ton eldningsolja) borde kunna vara ekonomiskt fördelaktigt i dagsläget då kostnaden för överförings-systemet från Danmark redan är tagen.

En övergång från eldningsolja till gas av denna omfattning innebär från miljösynpunkt stora vinster. Svaveldioxidutsläppen skulle minska med 40 000 ton om uteslutande tung eldningsolja med 1 % svavel ersättes. Kväveoxidutsläppen skulle också kraftigt minska (med ca 60 % i förhållande till eldningsolja). Gasen ger inte heller någon aska att deponera.

Även i detta fall minskar antalet lastbilstransporter kraftigt.

Fjärrvärme

Fjärrvärmen innebär en koncentration av värmeproduktionen till ett fåtal större anläggningar, vilka möjliggör en successiv höjning av kraven och ambitionerna vad gäller rening och miljövård. Fjärrvärmesystemet är också flexibelt vad gäller val av produktionsform och bränslen, vilket gör det möjligt att undvika en ensidig satsning på fossila bränslen och i stället använda billig el i olika former eller kärnvärme.

Fjärrvärmen är en av många uppvärmningsformer för fastigheter och lokaler. Fjärrvärmen skall därför konkurrera på likvärdiga villkor som gäller för andra värmealternativ. Mycket talar för att fjärrvärmen har denna konkurrensförmåga i utpräglade tätortsområden. I Västerås, som redan klarat av sitt oljeersättningsprogram, ligger fjärrvärmesystemet i dag 10–15 % lägre än den i sig mycket billigare elvärmen.

Önskemålet om att långsiktigt skapa så stora underlag för mottrycksproduktion som möjligt får inte vara avgörande för utbyggnaden av fjärrvärmenäten i landet. Att med hänvisning till beslutet att avveckla kärnkraften tvinga abonnenter till fjärrvärmeanslutning vore ett steg bakåt från miljö-vårdssynpunkt och ett slöseri med samhällsekonomiska resurser.

I mindre och medelstora städer är en effektiv distribution av el ofta det bästa fjärrvärmesystemet. Konsumenterna kan då välja system som t. ex. elpannor med ackumulatortank för att utnyttja billig nattaxa, värmepumpar enskilt eller för grupper av hus eller mycket energisnåla hus där direktelen är det ekonomiskt bästa alternativet. System av denna typ ger hög miljövänlighet.

Energi och luftföroreningar

Vattenkraft

Vattenkraften är billig, förnybar och okänslig för internationella störningar. Miljöpåverkan kan vara betydande men är relativt lokalt begränsad jämfört med utsläpp av föroreningar i atmosfären.

De vattenkraftstillgångar som ännu inte är ianspråktagna är fördelade på ett stort antal vattendrag. De fyra orörda Norrlandsälvarna – Vindelälven, Piteälven, Kalix älv och Torne älv – skulle ekonomiskt kunna byggas ut och bidra till Sveriges energiförsörjning med uppemot 15 TWh per år. Dessa 15 TWh bör ställas mot de knappt 60 TWh som kärnkraften står för. Inte ens en total utbyggnad av vattenkraften kan ersätta bortfallet vid avveckling av kärnkraften.

Moderata samlingspartiet anser att de orörda huvudälvarna inte bör byggas ut. Dessa står för så stora miljövärden att de måste bevaras. Den fortsatta vattenkraftsutbyggnaden bör främst inriktas på ombyggnad och effektivisering av befintliga anläggningar.

Värmepumpar

Energiproduktionen med värmepumpar erbjuder möjligheter att kombinera hög effektivitet med stor miljövänlighet. Utvecklingen på detta område har i Sverige gått mycket snabbt. Vid de priser som nu råder är en övergång från eldning med olja eller kol till värmegenerering med värmepumpar lönsam. Värmepumpen ger ca tre gånger mer värmeenergi än den tillförs i form av elenergi. Den utnyttjar magasinerad solvärme och värme från processer i jordens inre. Energi kan hämtas från nedgrävda slingor i ytjorden, från uteluft m. m. Värmepumpen förvandlar energi med låg temperatur till energi med högre temperatur.

Värmepumpanläggningar är från miljösynpunkt vida överlägsna fossileldade system. De två tredjedelar av energin som kommer från vatten, mark eller luft åstadkommer ingen känd miljöpåverkan av betydelse. Den tredjedel av energin som tillförs i form av elström kommer normalt från vattenkraft eller kärnkraft med mycket liten miljöpåverkan.

Om den 1985 tillkommande kärnenergin används för att driva värmepum-

par kan nära 5 miljoner m³ importerad eldningsolja ersättas per år. Det skulle minska luftföroeningarna med tiotusentals ton svaveldioxid och kväveoxider årligen. Det bör poängteras att värmepumparna genom att utnyttja s. k. naturvärme *sparar* elkraft.

Mot. 1985/86

Jo708

Kärnkraft

Vid kärnkraftsomröstningen de 23 mars 1980 gav det svenska folket riksdagen rådet att fullfölja det planerade kärnkraftsprogrammet med tolv reaktorer. Genom den tillkommande elkraften kan vårt land under 1980-talet satsa på miljövänliga energiformer.

En omedelbar avveckling av kärnkraften hade inneburit såväl stora miljöproblem som stora samhällsekonomiska problem. En avveckling hade tvingat fram satsning på kondenskraftverk, som oberoende av bränsleval ökat svaveldioxid- och kväveoxidutsläppen med hundratusentals ton per år under slutet av 1980-talet och framåt.

Kärnkraften ger en miljövänlig energiproduktion, som möjliggör väsentliga minskningar av luftföroeningar och utsläpp av surgörande ämnen.

En beräkning utförd av Svensk energiförsörjning AB visar att ett kärnkraftsfritt alternativ under rimliga förutsättningar, som bl. a. innefattar hårda miljökrav på förbränningsanläggningar – under den period från 1971 till 2010 kärnkraften kommer att vara i drift enligt riksdagsbeslut – antas försaka utsläpp av luftföroeningar enligt nedan:

Svaveldioxid	2,4 miljoner ton
Kväveoxider	2,1 miljoner ton
Stoft	0,3 miljoner ton

1983 var utsläppen av svaveldioxid i Sverige 302 000 ton och av kväveoxider 320 000 ton.

Cancerkommitténs bedömning att 100–1 000 cancerfall om året är att hänföra till luftföroeningarna ger oss en betydande säkerhet i konstaterandet att kärnkraften betyder och kommer att betyda mycket för att minska de sjukdomar som är relaterade till våra luftföroeningar.

Vid världsenergikonferensen 1983 i New Delhi i Indien krävde den tredje världens länder att industriländerna skulle bygga ut kärnkraften. Detta skulle minska efterfrågan på övriga energitillgångar och friställa delar av dem för tredje världens behov. Långsiktigt skulle detta kunna vara ett viktigt bidrag till att förbättra den globala miljön.

De säkerhetsproblem som är förenade med kärnkraftens fredliga användning bedöms i dag som betydligt mindre än bara för ett par år sedan. Den säkerhetsdiskussion som framför allt fördes under de borgerliga regeringsåren har tvingat fram mycket långtgående säkerhetskrav på kärnkraften.

Hanteringen av det högaktiva avfallet, dvs. det använda kärnbränslet, är så viktig att den är en avgörande fråga för den framtida användningen av kärnkraften. Den nyligen presenterade KBS-rapporten (KBS, kärnbränslesäkerhet) anvisar en metod för slutförvaring som skall ge en betryggande säkerhet i miljontals år.

Metoden går ut på att det högaktiva avfallet, direkt, eftersom man vill undvika varje risk för användning av avfallet till vapenframställning,

innesluts i en 10 cm tjock kopparkapsel, som formas under högt tryck. Kapseln är mycket motståndskraftig mot korrosion. Under mycket ogynnsamma förhållanden kan frätningen uppgå till 2,5 cm på en miljon år.

Moderata samlingspartiet reserverade sig mot riksdagens beslut att kärnkraften skall vara avvecklad år 2010.

Kärnkraften har hittills befunnits säker och miljövänlig. Enligt vår mening måste säkerheten och ekonomiska bedömningar avgöra kärnkraftverkens framtid.

Kärnkraftverken vid Barsebäck är nu försedda med en filteranläggning som tar bort radioaktiva utsläpp även vid en så osannolik händelse som en härdsälta.

Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA) har nyligen gjort en undersökning av konsekvenserna av en kärnkraftsavveckling år 2010. Den visar att den bortfallande elenergin sannolikt skulle ersättas med elenergi från kolcondenskraftverk med 45 TWh och från kolkraftvärmeverk med ca 3 TWh. Kostnaden ökar med 7 miljarder kronor per år. Någon utbyggnad av vattenkraften förutses inte i detta alternativ.

Med nu gällande reningskrav vid kolförbränning skulle då tiotusentals ton svaveldioxid och kväveoxider tillföras det svenska lufthavet. Kostnaden på 7 miljarder kronor per år innebär också att samhällets resurser till miljöförbättrande investeringar totalt sett minskar.

Kärnvärmeverk – Secure

Securereaktorer kan byggas i storlekar som möjliggör en ökad decentralisering av Sveriges energiproduktion och uppfyller mycket högt ställda miljökrav.

Secures säkerhetsegenskaper är av en helt annan karaktär än kärnkraftverkens. I dessa krävs det, till skillnad från vad som gäller Secure, aktiva åtgärder för att stoppa reaktorn. Från säkerhetssynpunkt är det därför felaktigt att förbjuda drift av Secure. Från miljöskyddssynpunkt är kärnvärme mycket överlägset olje-, kol-, flis- eller torveldat värmeverk.

Vindkraft

Vindkraften kommer på grund av varierande vindförhållanden att kräva komplettering från andra energikällor för att åstadkomma produktionsutjämning. Genom en relativt kort utnyttjandetid för vindkraften blir också kostnaden mycket hög.

Vindkraften kommer enligt vår uppfattning inom överblickbar tid endast att ge marginella tillskott till den svenska energiförsörjningen.

Energisparande

Det miljömässigt överlägsna sättet att minska skadeverkningsarna av energiproduktionen är självfallet att spara energi. Sveriges totala energikonsumtion 1973 på 442 TWh har minskat till 382 TWh år 1983 eller med 14 %. I

internationell energistatistik räknas den elektriska energin till ett högre värde. 1 TWh el motsvarar 2,6 TWh bränsle. Omräknat till internationella normer har vår energikonsumtion ökat från 543 TWh år 1973 till 558 TWh 1983 eller med 3 %.

Mot. 1985/86
Jo708

Motorfordon

För ett antal luftföroreningar är fordon den dominerande källan. Bilavgaser från såväl bensin- som dieseldrivna fordon innehåller ett otal kemiska ämnen. Många är cancerframkallande.

Riksdagen har nyligen (december 1985) fattat beslut om införande av obligatoriska avgasreningskrav från 1989 års bilmodeller och en frivillig övergång till avgasrenade bilar från 1987 och 1988 års modeller, stimulerad med skatterabatter.

Detta beslut överensstämmer i allt väsentligt med de förslag moderata samlingspartiet lade fram i partimotion 1984/85:879.

Vi anser att beslutet på sikt kommer att ge effekter som är mycket positiva för bilismen. Luftföroreningarna från bilar kommer i mitten av 1990-talet att ha minskat radikalt och ett allvarligt miljöproblem, som länge kastat sin skugga över bilismen, går då mot sin lösning.

Tunga dieselfordon står för betydande luftföroreningar. I Kalifornien i USA har man infört långtgående reningskrav på fordon av denna typ. En utredning om vad motsvarande krav skulle innebära för vårt land vore värdefull.

För närvarande är den katalytiska avgasreningen den teknik som gör det möjligt att uppfylla fastställda krav (US-83). Då priset på den katalytiska avgasreningen är högt kommer starka marknadskrafter att verka för utvecklingen av alternativa system. En sådan utveckling måste hälsas med tillfredsställelse. Vårt beroende av import från Sydafrika av metaller till katalysatorer, t. ex. platina, skulle då minska. Det förekommer redan nu uppgifter i fackpress att vissa nytillverkade japanska bilar klarar US-83 utan katalytisk avgasrening.

Regeringen bör uppmärksamma möjligheterna att i befintligt bilbestånd minska avgasutsläppen. Om väsentlig förbättring av avgasreningen kan åstadkommas bör riksdagen stimulera åtgärder i denna riktning genom rabatter på fordonsskatten som står i proportion till den genomförda förbättringen.

Avfall

Sedan 1983 tas miljöfarligt avfall om hand av SAKAB (Svensk avfallskonvertering), som i sin anläggning i Norrtorp i Örebro län förbränner det vid höga temperaturer, 1 000-1 300° C. Avancerad rökgasrening ger låga utsläpp till luften. Nedanstående tabell ger en viss uppfattning om detta.

SAKAB:s beräknade utsläpp i luft jämfört med några andra utsläppskällor i Örebro län (ton/år).

Mot. 1985/86
Jo708

	Stoft	Svavel- dioxid	Kväve- oxid	Kolmon- oxid	Bly
SAKAB Örebro kraftverk (1981)	7,2	180	36	<	0,6
Bilavgaser i Örebro tätort (1975)	45,7	2 060	857	?	?
	145	114	1 080	13 900	17

För att minska utsläpp av kvicksilver från batterier m. m. går detta avfall till vakuumdestillation för återvinning av kvicksilvret.

Utsläppen till vatten av bl. a. metaller är också mycket låga och ofta en bråkdel av den naturligt förekommande genom läckage från den skifferhaltiga berggrunden.

Trots att omhändertagandet av miljöfarligt avfall i SAKAB har hög kvalitet internationellt sett finns det anledning att öka konkurrensen på detta område, självklart med bibehållet höga miljökrav. Vi skulle då kunna få en utveckling mot mindre, kompletterande anläggningar, där ny teknik (bl. a. högre förbränningstemperaturer) kan ge än bättre utsläppsvärden och också minska riskerna vid transporter av det miljöfarliga avfallet.

Avloppsslam från kommunala reningsverk används som jordförbättringsmedel. Det bör åligga kommunerna att garantera att skadliga halter av tungmetaller inte förekommer i levererat slam. En hög kadmiumhalt i slammet kan ge högt kadmiuminnehåll i växande gröda och utsätta konsumenter av spannmålsprodukter för onödiga risker.

Internationell samverkan

Det behövs internationella överenskommelser om radikala sänkningar av de gränsöverskridande luftföroeningarna. Av tidigare tabell framgår att Sverige tar emot betydande mängder av bl. a. svaveldioxid från sina grannländer och i gengäld "exporterar" betydande mängder till omgivande länder.

År 1979 togs ett viktigt steg på miljövärdens område, när 34 länder i Europa och Nordamerika undertecknade en konvention om långväga gränsöverskridande luftföroeningar. Det skedde inom ramen för ECE, FN:s ekonomiska kommission för Europa. Konventionen trädde i kraft den 1 mars 1983.

Vid en konferens nyligen i Ottawa i Canada enades ett antal länder om att minska sina svavelutsläpp med 30 % fram till 1993.

I juni 1984 hölls en miljökonferens i München, varvid ytterligare länder anslöt sig till överenskommelsen. Speciellt viktigt för Sverige var den östtyska och sovjetiska anslutningen.

Regeringen bör nu inrikta sitt intresse på att få med Polen, Tjeckoslovakien och Storbritannien i 30-procentklubben.

Enligt regeringens egna beräkningar i proposition 1984/85:127 är Storbritannien de facto redan med i klubben, då landet från 1980 fram till 1995 minskar sina svavelutsläpp med 30 % liksom andra konventionsstater. En formell bekräftelse på detta vore dock värdefull.

Land	Förändring från början av 1970-talet till år 1995 (prognos)	Förändring från början av 1980-talet till år 1995 (prognos)
Sverige	-80 %	-65 %
Storbritannien	-50 %	-30 %
Östtyskland	-30 %	-30 %
Västtyskland	-55 %	-50 %
Polen	-20 %	- 5 %
Danmark	-60 %	-40 %
Tjeckoslovakien	0 %	-10 %
Sovjetunionen	-20 %	-30 %
Holland	-45 %	-30 %
Finland	-30 %	-30 %
Norge	-65 %	-50 %
Belgien	-50 %	-30 %
Frankrike	-55 %	-50 %

Polen och Tjeckoslovakien beräknas under samma period minska sina utsläpp med 5 resp. 10 %, vilket är klart otillfredsställande.

Sverige bör i internationella förhandlingar arbeta för längre gående konventioner i vad gäller gränsöverskridande luftföroreningar i fråga om svavelutsläpp men även föra in kväveoxid- och kolväteutsläppen i förhandlingsbilden.

Riksdagen ställde sig förra året enhälligt bakom vårt förslag om internationella miljövårdsavgifter på exporterade luftföroreningar att användas för investeringar i reningsutrustning. Enligt vad vi erfarit har regeringen ännu inte aktualiserat denna idé i det internationella förhandlingsarbetet. Vi förväntar oss att regeringen snarast följer riksdagens beslut.

Samkörningen av kraftverken i Norden ger stora miljömässiga fördelar. Varje gång Norge eller Sverige kan leverera elenergi från vattenkraftverk eller kärnkraftverk till Danmark, kan danskarna minska sin kolbaserade elproduktion och därmed reducera luftföroreningarna.

Forskning

Den forskning som görs inom luftföroreningsområdet är värdefull. Som exempel kan nämnas Sveriges lantbruksuniversitets amtitiöst upplagda undersökning om luftföroreningarnas effekter på skog och skogsmark. Regeringen ger statens naturvårdsverk huvudansvaret för forskningen. I vår motion 1984/85:2818 har vi begärt att de s. k. sektorsorganens roll i vad gäller forskning skall minskas. Enligt vår mening bör den grundläggande forskningen och kunskapsuppbyggnaden i huvudsak ske vid våra forskningshögskolor. Forskningsresurserna bör därför i första hand kanaliseras via fakultetsanslag.

Hemställen

Med anledning av det ovan anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om avtal vid skötsel av naturvårdsmark,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om miljövårdsstimulanser,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om borttagandet av det s. k. 5:3-bidraget,

4. att riksdagen beslutar att gränsvärdet för svavel vid kolförbränning skall vara 0,05 g/MJ,

5. att riksdagen hos regeringen begär förslag till skärpta gränsvärden för övriga utsläpp från olje- och kolförbränning i enlighet med vad som i motionen anförts,

6. att riksdagen hos regeringen begär förslag till gränsvärden för utsläpp vid förbränning av torv, ved och andra biobränslen i större anläggningar,

7. att riksdagen hos regeringen begär förslag till gränsvärden för utsläpp vid sopförbränning,

[8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om vattenkraftsutbyggnaden,^{1]}

[9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om användning av kärnkraft efter år 2010,^{2]}

10. att riksdagen beslutar att upphäva SAKAB:s monopol på omhändertagandet av miljöfarligt avfall,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts rörande avgasrening för fordon,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om inriktningen av det internationella förhandlingsarbetet på luftföroreningarnas område.

Stockholm den 20 januari 1986

Ulf Adelsohn (m)

Lars Tobisson (m)

Anders Björck (m)

Carl Bildt (m)

Nils Carlshamre (m)

Arne Andersson (m)

i Ljung

Ingegerd Troedsson (m)

Ingrid Sundberg (m)

Staffan Burenstam Linder (m)

Rolf Clarkson (m)

Per-Olof Strindberg (m)

¹ 1985/86: Bo 501.

² 1985/86: N 408.

